

С. А. Федоренко,

студент V курсу,

Прилуцький гуманітарно-педагогічний коледж імені І. Я. Франка

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ «ТЕХНОЛОГІЇ» У 5-9 КЛАСАХ ЗАСОБАМИ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА

Українська держава ставить перед педагогічною наукою і педагогом надзвичайно важливе і невідкладне завдання – виховання громадянина-патріота. Це вимагає того, щоб кожен вчитель працював над створенням такої системи виховання, яка б формувала у підростаючого покоління національну свідомість, прилученню вихованців до кращих надбань українського народу.

Проблема виховання підростаючих поколінь на національних звичаях і традиціях українського народу є актуальною в наш час. Важливим засобом в реалізації цієї проблеми є декоративно-прикладне мистецтво, яке має великі можливості для виховання молоді. Практика переконує в тому, що цей засіб використовується недостатньо через слабку теоретичну дослідженість національного виховання учнівської молоді засобами декоративно-прикладного мистецтва, з одного боку, та відсутністю методичних розробок для практичного використання їх навчальними загальноосвітніми закладами, з іншого. Саме ці обставини і зумовили вибір теми статті.

На важливість національного спрямування виховання молоді вказували прогресивні діячі України Б. Грінченко, М. Грушевський, Д. Донцов, М. Драгоманов, І. Огієнко, С. Русова, Г. Сковорода та інші. Дослідженню проблеми національного виховання присвятили свої праці багато педагогів сьогодення, серед яких – О. Вишневський, В. Довбищенко, П. Дроб'язко, Р. Захарченко, П. Ігнатенко, В. Каюков, В. Кузь, І. Мартинюк, Ю. Руденко, З. Сергійчук, М. Стельмахович, Б. Ступарик, Є. Сявавко, Д. Тхоржевський та інші. Вони обґрунтовують, що основою національного виховання є історико-культурна спадщина українського народу.

Метою статті є аналіз методичних підходів до вирішення проблеми національного виховання учнів засобами декоративно-прикладного мистецтва на уроках трудового навчання у сучасній школі. Вирішення поставленої задачі відбувалося шляхом вивчення навчальної програми з трудового навчання, впровадження у навчальний процес таких тем уроку, які б сприяли формуванню інтересу до національних традицій та звичаїв українського народу, національних особливостей його практичної діяльності.

Для успішного розвитку України потрібно, щоб підростаючі покоління мали високу національну свідомість і самосвідомість, які є фундаментом для розвитку особистості, осмислення змісту її життя і діяльності.

Наукові дослідження освітянських діячів і педагогів переконливо доводять, що дитина повинна перебувати під постійним впливом матеріальної і духовної культури свого народу. Насамперед вона повинна мати чітку відповідь на питання: хто я, якими були мої предки, до якого роду-племені вони належали, яка наша українська духовність, у чому зміст життя і яке покликання кож-

ної людини-громадянина України. При цьому пробуджуються природні задатки кожного учня, стимулюється його пізнавальна діяльність, формуються суспільно-корисні цінності. Можна з впевненістю сказати, що саме такий шлях приводить до формування в учнів суспільно-корисних цінностей, прагнення стати чесними людьми, палкими патріотами, стійкими громадянами України.

Навчальний предмет «Технології» знайомить учнів із мистецтвом як складовою оточуючого середовища і на цій основі впливає на їх світогляд. Як уже зазначалось, особливе значення надається засобам декоративно-прикладного мистецтва, використання якого є невід'ємною складовою народного мистецтва. Воно пов'язане з побутом, повсякденною працею, має надзвичайно великий вплив на формування духовного світу особистості

Перш ніж перейти до аналізу застосування видів декоративно-прикладного мистецтва на уроках «Технології» у 5-9 класах, потрібно спочатку зацікавити учнів у цьому, сформувати у них глибокий і стійкий інтерес.

Інтерес – слово латинського походження (interest), що в перекладі означає «має значення, важливо» [3]. Сутність інтересу вчені розглядають як форму емоційного виявлення потреб особистості. Особистість, яка задовольняє власні інтереси, змінюється, вдосконалюються її здібності, а інтереси не тільки поширюються, а й набувають певних якостей.

З метою формування інтересу до національного виховання на уроках трудового навчання, можна застосовувати такі види декоративно-прикладного мистецтва як гончарство, кераміка, обробка металів, художня обробка деревини, що включає видовбування, вирізування, виточування, розпис, випалювання, інкрустація, інтарсія, бондарство, різьблення, писанкарство, обробка каменю. Поширене також плетіння виробів з бісеру (прикрас), плетіння з соломки, різні види вишивки, мережива, художнього плетіння (в'язання) тощо. Ці ремесла здавна побутували як допоміжні види господарської діяльності, які давали можливість не тільки підтримувати матеріальний рівень родини, але й розвивали естетичний смак, виробляли одвічний потяг до краси, такий характерний для всього життя й побуту українців.

Аналіз навчальної програми з дисципліни «Технології» дозволив нам зробити висновок про те, що найбільші можливості у формуванні національного світобачення мають уроки з тем «Технологія оздоблення виробів геометричним різьбленням», «Технологія роботи лобзиком», «Технологія виготовлення виробів з тонколистового металу та дроту» та ін.

На вивчення теми «Технологія роботи лобзиком» відводиться 16 годин. Спостерігаючи за навчальними заняттями під час педагогічної практики, ми мали можливість побачити, як учні виготовляють з фанери іграшки, сувеніри, підставки під чашки. Учитель трудового навчання спрямовує діяльність школярів, формує уміння в процесі практичного виконання виробів застосовувати різні елементи національного ремесла: візерунки, орнаменти тощо.

У 6 класі при вивченні теми «Технологія виготовлення виробів з тонколистового металу та дроту», на вивчення якої відводиться 15 годин, учні виготовляють сувеніри, коробочки для дрібних деталей, силуети тварин, іграшки, голволомки і в своїй роботі можуть використовувати елементи національного декору.

У 7 класі при вивченні таких тем як «Деревина як конструкційний матеріал» (10 годин), «Проектування та виготовлення виробів з деревини»(22 години) діти вже можуть виготовляти свої проекти: це можуть бути предмети ужиткового призначення – підставки під квіти, книги, точені вироби, пристрій для заправки інструменту, інструменти для шкільної майстерні (кутник, малка, ручки для ножівок, напилків, стамесок). Проводячи уроки з цих тем, можна теж формувати інтерес до національних надбань шляхом застосування елементів національного декору.

У 8 класі учні на уроках трудового навчання займаються ручною обробкою металів. Вчитель може запропонувати для виготовлення виробу ужиткового призначення або інструменти для шкільної майстерні з застосуванням у своїй роботі елементів національного декору. На вивчення модуля «Проектування та виготовлення виробів з металу» відводиться 22 години.

У 9 класі учні виготовляють свої вироби, працюючи над власним проектом. Вчитель може задати завдання щодо застосування у своїй роботі елементів національного декору і таким чином сформулювати інтерес до нього.

Програма також передбачає варіативний модуль, який має в собі багато тем для розвитку та формування інтересу до народних ремесел в учнів у 5-9 класах. Варіативні модулі розраховані на 16 годин кожен. Розроблено окремі переліки варіативних модулів, які можуть вивчатися у 5-6 класах та у 7-9 класах. Ці модулі, з зазначеного переліку, обирає вчитель у залежності від матеріально-технічної бази, фахової підготовленості, регіональних традицій наповнюваності класів та бажання учнів. Вивчення варіативних модулів відбувається за окремо розробленими програмами до них.

Варіативні модулі для 5-6 класів:

- Технологія виготовлення м'якої іграшки.
- Технологія виготовлення народної ляльки.
- Технологія виготовлення дерев'яної іграшки.

Варіативні модулі для 7-9 класів:

- Технологія писанкарства .
- Технологія оздоблення виробів геометричним різьбленням.
- Технологія інтарсії, інкрустації .
- Технологія плетіння з лози.
- Технологія мозаїки по дереву (маркетрі).
- Технологія плетіння з соломи .
- Технологія токарної обробки деревини.

Реалізувати це все на практиці можливо лише при наявності матеріально-технічної бази, відповідної методичної підготовки вчителя, наповнення змісту уроку народознавчим матеріалом. При цьому уроки повинні бути цікавими, повчальними, посилюючими для дітей.

Враховуючи все вище сказане можна зробити висновок, що навчальний предмет «Технології» має широкі можливості для національного виховання, яке передбачає широке ознайомлення учнів з різними видами декоративно-прикладного мистецтва. Виховне значення виробів декоративно-прикладного мистецтва визначається тим, що вони оптимізують зв'язок людини з предметним середовищем, яке впливає на характер, звички і смаки людини. Прагнення

учнів до оволодіння техніками декоративно-прикладного мистецтва повинно визначатися внутрішньою потребою кожного учня.

Доцільно виправданими засобами національного виховання на уроках трудового навчання повинні бути: інформаційні відомості про види декоративно-прикладного мистецтва України, їх історію, національні особливості; народознавчі відомості; краєзнавчий музей; тематичні виставки; зустрічі з народними майстрами декоративно-прикладного мистецтва; конкурси; олімпіади; фестивалі; спеціальна література. Результативність національного виховання школярів на уроках трудового навчання повинні забезпечуватися відповідним структуруванням уроків, їх відповідним змістовим наповненням, вдалими поєднаннями урочної і позаурочної роботи. Зміст занять повинен бути наповнений народознавчими відомостями.

Таким чином, уроки трудового навчання мають великі можливості для формування в учнів 5-9 класів інтересу до різних видів декоративно-прикладного мистецтва, але все залежить від вчителя та матеріальної бази школи. Національно виховувати дітей потрібно систематично та у зв'язку з іншими предметами, використовуючи різні форми та засоби і тоді ми побачимо результат, який виправдає себе в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Павх С. П. Залучення учнів до національної культури засобами декоративно-прикладного мистецтва / С.П. Пахв // Національна школа України: закономірності становлення і розвитку: Матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. – Тернопіль, 1996. – 97 с.
2. Петренко О., Дежнюк Г. Національно-патріотичне виховання учнівської молоді / О. Петренко, Г. Дежнюк // Позакласний час, 2005. – №3-4. – С. 28.
3. Тхоржевський Д. Виховання національної самосвідомості учнів – невідкладне завдання загальноосвітньої школи / Д. Тхоржевський // Шлях освіти, 2003. – №2. – С. 30.

*Р. С. Юхимець,
студент II курсу магістратури,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

ЕВОЛЮЦІЯ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ У СВІТІ

Постановка проблеми. Останнім десятиліттям на газових ринках світу відбуваються суттєві зміни. Лібералізація газових ринків у США, Канаді, Великобританії, Японії та країнах ЄС, глобалізація та інтеграція газових ринків змінюють правила їх функціонування. Розуміння природи подібних трансформацій, сутності історичного пройденого шляху розвитку галузі, обумовлює характер сучасних моделей функціонування газової галузі і тому потребує ретельного вивчення в контексті трансформаційних процесів на національному ринку газу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження історії розвитку газової галузі і експорту енергоносіїв, енергетичної політики займалися такі